

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๒

๑. ตตถ ยสฺมา โย พาลे น เสวติ โส ปณฺชิตเสวติ นาม โย ปณฺชิต
 เต เสวติ โส พาลे น เสวติ นาม ตสฺมา ตทฺภยมตฺถโต เอกเมว โหติ กิจฺจําเปยฺกํ
 ยถา ปน มคฺคกฺุสลโล ปุริโส มคฺคํ อัจฺจขนฺโต วามํ มุญฺจ ทกฺขิณํ คณฺหาติ เอวํ
 อคฺคเหตุพฺพํ ปจฺมํ วตฺวา ปจฺจํา คเหตุพฺพํ วทติ ตตถ ยสฺมา โย วามํ มุญฺจติ โส
 ทกฺขิณํ คณฺหาติ นาม โย ทกฺขิณํ คณฺหาติ โส วามํ มุญฺจติ นาม ตสฺมา ตทฺภยมปิ
 อตฺถโต เอกเมว ตถาปิ วามํ มุญฺจติ อิทํ มา ทกฺขิณํ มุญฺจติ อิมํ วิปริตตฺถปิ
 วิญฺญาเปตฺตุํ วุตฺตํ ทกฺขิณํ คณฺหาติ อิทํ มา วามํ คณฺหาติ อิมํปิ วิญฺญาเปตฺตุํ วุตฺตํ
 เอวมิหํปิ อเสวนา จ พาลานนฺติ เอตํ พาลานํ เสวนา อมงฺคฺลนฺติ อิมํ วิปริตตฺถปิ
 วิญฺญาเปตฺตุํ วุตฺตํ ปณฺชิตานญฺจ เสวนาติ เอตํ ปณฺชิตานํ อเสวนา อมงฺคฺลนฺติ อิมํปิ
 วิญฺญาเปตฺตุํ วุตฺตนฺติ ทฏฺฐพฺพํ เอวญฺจ กตฺวา ปณฺชิตเสวนํ ปจฺมํ อวตฺวา พาลอเส
 วนา ปจฺมํ วุตฺตา ฯ ยทิ ทิ ปณฺชิตเสวนํ ปจฺมํ วเทยฺย น ปณฺชิตวจฺเนน พาล
 ตฺถโถ วิญฺญาติ ตสฺมี อวิญฺญาเต พาลเสวนาปิ น วิญฺญาเตว ฯ ยสฺมา จ พาลเส
 วนํ ปจฺมํ วิญฺญาเปตฺตุมิจฺจติ ตสฺมา พาลอเสวนาเยว ปจฺมํ วุตฺตา ฯ อเสวนา จ พ
 ลานนฺติ ทิ วทตา พาลเสวนาปิ วิญฺญาปียติ ฯ มคฺคกฺุสลสฺสทิสฺส ทิ ภควา ตสฺมา วาม
 มคฺคสทิสฺสํ อคฺคเหตุพฺพํ ปณฺชิตอเสวนสงฺขาตํ พาลเสวนํ ปจฺมํ วิญฺญาเปตฺวา ปจฺจํา
 ทกฺขิณมคฺคสทิสฺสํ คเหตุพฺพํ ปณฺชิตเสวนสงฺขาตํ พาลอเสวนํ วิญฺญาเปสิ ฯ (มงฺคฺลตฺถ
 ที่ปนิยา ปจฺโม ภาโค/ข้อ ๕๕)

๒. เอตถาห นนุ ปาปวิรติ อธิ คหิตาว กิमतถ อารตี วิรตี ปาปาติ ปุน
 วกขตีติ ฯ วุจเจเต เย กम्मปถวเสน เทลิตา ตโต วิรติ อธิ วุตตา ฯ เย ปญจเวรว
 เสน ตโต วิรติ ตตถ วุตตา ฯ อปิจ ปญจสุ เวเรสุ อาทิโต จตตารี เวรานิ กम्मกุกิเลสชาติ
 ลีคาลสุตเต วุตตานิ สุราปาน โภคาน อปายมุขนติ ตสฺมา ลีคาลสุตเต เทสนาวเสน
 ปาปวิรตี หสเสตุ อารตี วิรตี ปาปาติอาทิ วุตตนติ ทฏฺจพฺพ ฯ อฏฺจกถาจริเยหิปี
 อิมมตถ วิญญาเปตฺตกาเมหิ ปาณาติปาโต โช คหปติปุตฺต กम्मกุกิเลสตีอาทิกา
 ลีคาลสุตฺตปาลี ตตถ หสฺลิตา ฯ สา อูปริ อาวิภวิสฺสตี ฯ ภวเตวํ นนุ โย อกุส-
 ลกम्मปถโต วิรมติ โส อตฺถโต กุสลกम्मปถธมมํ จรติ นาม ฯ โย ตํ จรติ
 โสอตฺถโต อกุสลกम्मปถโต วิรติ นาม ฯ เอวํ สนฺเต กิमतถ ทานญจ ธรรมจริยา
 จาติ เอตถ ธรรมจรรณํ ปุน วกขตีติ ฯ วุจเจเต อธิ ตสฺสาเอว มงฺคลตฺตทสฺสนตถํ
 เวรมณี วินโยติ วุตตา ฯ ตตถ ปน เวรมณี ธรรมจรรณสุส มงฺคลตฺตทสฺสนตถํ
 ธรรมจริยาติ วุตตา ฯ อปิจ ธรรมจริยา นาม อตฺถโต ทสฺกุสลกम्मปถธมฺไมเอว ฯ
 โส หิ สาเลยฺยกสุตฺตาทิสฺสุ เอวํ เทลิตโต ตสฺมา สา เลยฺยกสุตฺตาทิเทสนาวเสน
 ธรรมจริยาติ วุตตนติ ทฏฺจพฺพ ฯ อฏฺจกถาจริเยหิ ธรรมจริยสมจริยเหตุ โช คหปติ-
 โยติอาทิกา สาเลยฺยกสุตฺตาทิปาลี ตตถ หสฺลิตาติ ฯ (มฺงคฺลตฺถทีปนิยา ปจฺโม ภาโค/
ข้อ ๒๔๕)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงฝึก กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคอเป็นไทย

๑. เพราะผู้ใดไม่คบพวกวาล ผู้นั้นชื่อว่าคบพวักษัตติ ผู้ใดคบพวักษัตติ ผู้นั้นชื่อว่าไม่คบพวกวาล ฉะนั้น คำทั้ง ๒ นั้น โดยใจความก็เป็นคำเดียวกันนั่นเอง เป็นคำเดียวกันก็จริง ถึงอย่างนั้น บรรดาคำทั้ง ๒ นั้น คำนี้ว่า การไม่คบพวกวาล ๑ แม้ในพระคาถาที่ ๑ นี้ อันบัณฑิตพึงเห็นว่า อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ เพื่อให้รู้แจ่มแจ้งแม้เนื้อความตรงกันข้ามนี้ว่า การคบพวกวาลไม่เป็นมงคล คำนี้ว่า การคบพวักษัตติ ๑ อันบัณฑิตพึงเห็นว่า อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ เพื่อให้รู้แจ่มแจ้งแม้เนื้อความตรงกันข้ามนี้ว่า การไม่คบพวักษัตติไม่เป็นมงคล เปรียบเหมือนบุรุษผู้ฉลาดในทาง เมื่อจะบอกทาง ที่ไม่ควรถือเอาก่อนแล้ว จึงบอกทางที่ควรถือเอาในภายหลัง อย่างนี้ว่า ท่านจงละทางซ้าย จงถือเอาทางขวา เพราะผู้ใดละทางซ้าย ผู้นั้นชื่อว่าถือเอาทางขวา ผู้ใดถือเอาทางขวา ผู้นั้นชื่อว่าละทางซ้าย ฉะนั้น แม้คำทั้ง ๒ นั้น โดยใจความก็เป็นคำเดียวกันนั่นเอง แม้ถึงอย่างนั้น บรรดาคำทั้ง ๒ นั้น คำนี้ว่า ท่านจงละทางซ้าย พึงเห็นว่า อันบุรุษนั้นกล่าวไว้ เพื่อให้รู้แจ่มแจ้งแม้เนื้อความตรงกันข้ามนี้ว่า จงอย่าละทางขวา คำนี้ว่า จงถือเอาทางขวา พึงเห็นว่า อันบุรุษนั้นกล่าวไว้ เพื่อให้รู้แจ่มแจ้งแม้เนื้อความตรงกันข้ามนี้ว่า จงอย่าถือเอาทางซ้าย ฉะนั้น ก็เพราะคำอธิบายอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงไม่ตรัสการคบบัณฑิตก่อน (แต่) ตรัสการไม่คบคนพาลก่อน ๆ ก็คิดว่า พระองค์พึงตรัสการคบบัณฑิตก่อนไซ้ อรรถแห่งพาลศัพท์ อันใครๆ จะไม่รู้แจ่มแจ้งได้ด้วย การตรัสถึงบัณฑิต เมื่ออรรถแห่งพาลศัพท์นั้น อันใครๆ ไม่รู้แจ่มแจ้งแล้ว แม้การคบบาลก็จะไม่รู้แจ่มแจ้งเหมือนกัน ๆ ก็ เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงปรารถนาจะให้รู้แจ่มแจ้งถึงการคบบาลก่อน ฉะนั้น จึงตรัสการไม่คบพาลนั้นแหละก่อน ๆ จริงอยู่ พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสว่า การไม่คบพวกวาล ๑ ดังนี้ ก็ชื่อว่า ทรงให้รู้แจ่มแจ้งถึงแม้การคบบาล ๆ เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นเช่นกับบุรุษผู้ฉลาดในทาง ฉะนั้น จึง

ทรงให้รู้แจ่มแจ้งการคบพาล กล่าวคือการไม่คบบัณฑิต ที่ไม่ควรถือเอาเช่นเดียวกับทางซ้ายก่อนแล้ว จึงทรงให้รู้แจ่มแจ้งถึงการไม่คบพาล กล่าวคือการคบบัณฑิต ที่ควรถือเอา เช่นเดียวกับทางขวาในภายหลัง ฯ

๒. อาจารย์ผู้ท้วงกล่าวไว้ในอติการแห่งวินัยนี้ว่า การเว้นจากบาปกรรม พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงระบุไว้เสร็จแล้วในมงคลชื่อว่า วินโย จ สุลิกฺขิตโต นี้ มิใช่หรือ พระองค์จักตรัสไว้ในมงคลชื่อว่า อารตี วิรตี ปาปา ดังนี้อีก เพื่อประโยชน์อะไร ฯ ข้าพเจ้าจะกล่าวเฉลย การเว้นจากบาปกรรมทั้งหลายที่ทรงแสดงไว้แล้ว ด้วยสามารถเป็นกรรมบท พระองค์ตรัสไว้ในมงคลชื่อว่า วินโย จ สุลิกฺขิตโต นี้ ฯ การเว้นจากบาปกรรมทั้งหลายที่ทรงแสดงไว้แล้วด้วยสามารถเป็นเวร ๕ พระองค์ทรงตรัสไว้ในมงคลชื่อว่า อารตี วิรตี ปาปา นั้น ฯ อีกประการหนึ่ง บรรดาเวร ๕ ประการ เวน ๔ ประการเบื้องต้น พระองค์ตรัสไว้ในสังคาลสูตรว่า เป็นกรรมกิเลส การดื่มสุรา พระองค์ตรัสว่า เป็นทางแห่งความเสื่อมแห่งโภคะทั้งหลาย ดังนี้ เพราะฉะนั้น บัณฑิตพึงเห็นว่ในสังคาลสูตร พระองค์ตรัสพระดำรัสว่า อารตี วิรตี ปาปา ดังนี้เบื้องต้น เพื่อทรงแสดงการเว้นจากบาปกรรมด้วยสามารถเทศนา ฯ แม้พระอรธกถาจารย์ทั้งหลายผู้ประสงค์จะให้รู้แจ่มแจ้งเนื้อความนี้ ก็แสดงบาลีสังคาลสูตรมีอาทิว่า ดูก่อนคฤหบดีบุตร ปาณาติบาตแล เป็นกรรมกิเลส ดังนี้ไว้ ในมงคลชื่อว่า อารตี วิรตี ปาปา นั้น ฯ การเว้นจากบาปกรรมนั้น จักมีแจ่มแจ้งข้างหน้า ฯ ท้วงว่า เรื่องก็เป็นอย่างนั้นแหละ ผู้ใดเว้นจากอกุศลกรรมบท ผู้นั้น โดยใจความ ชื่อว่า ย่อมประพฤติธรรมคืออกุศลกรรมบท ผู้ใดประพฤติธรรมคืออกุศลกรรมบทนั้น ผู้นั้น โดยข้อความ ชื่อว่า ย่อมเว้นจากอกุศลกรรมบท มิใช่หรือ เมื่อเป็นเช่นนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า จักตรัสการประพฤติธรรมไว้ในบาทพระคาถานี้ว่า ทานมฺจ ฐมฺมจฺริยา จ ดังนี้อีก เพื่อประโยชน์อะไร ฯ ข้าพเจ้าจะกล่าวเฉลย พระองค์ตรัสเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากเวรว่า วินโย ในมงคลชื่อว่า วินโย จ สุลิกฺขิตโต นี้ เพื่อทรงแสดงว่าเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากเวรนั้นนั้นแหละเป็นมงคล ฯ แต่ตรัสเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากเวรว่า ธรรมจฺริยา ไว้ในบาทพระคาถาว่า ทานมฺจ ฐมฺมจฺริยา จ นั้น เพื่อทรงแสดงว่าการประพฤติธรรมเป็นมงคล ฯ อีกประการหนึ่ง ชื่อว่า ธรรมจฺริยา โดยใจความ ได้แก่ ธรรมคืออกุศลกรรมบท ๑๐ จริงอยู่ ธรรมคืออกุศลกรรมบท ๑๐ นั้นเอง ฯ พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงไว้ในสาเลยยกสูตรเป็นต้นอย่างนั้น เพราะฉะนั้น บัณฑิต

พึงเห็นว่า ตรัสพระดำรัสว่า ธรรมจริยา ไปได้ด้วยสามารถเทศนาในพระสูตรมีสาเลยก-
สูตรเป็นต้น ฯ บาลีพระสูตรมีสาเลยกสูตรเป็นต้นมีอาทิว่า ธรรมจริยสมจริยเหตุ โข
คหปตโย ดังนี้ พระอรรถกถาจารย์ทั้งหลายแสดงไว้ในมงคลชื่อว่า ธรรมจริยา นั้นแล้ว
ดังนี้แล ฯ

พระศรีปริยัติบดี หาสมโม วัดสามพระยา...แปล.

สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.